

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

«Затверджую»
Ректор

Буяк Б.Б.

19 лютого 2021 р.

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ В АСПІРАНТУРУ
З ФІЛОСОФІЇ
ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ТРЕТЬОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ (PhD)**

УДК 378.091

Програма з «**Філософії**» для вступу в аспірантуру

за напрямом підготовки, спеціальністю: усі напрями та спеціальності.

Розглянуто і затверджено
на засіданні кафедри філософії та суспільних
наук (протокол № 6 від 29 січня 2021 р.)

Розробники:

Морська Н.Л. - доцент кафедри філос. та сусп. наук, канд. філос. наук,
доцент.

Кондратюк Л.Р. – доцент кафедри філос. та сусп. наук, канд. філос. наук,
доцент;

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма для підготовки до здачі вступного іспиту з філософії в аспірантуру складена з метою удосконалення підготовки та атестації наукових та науково-педагогічних кадрів. У ній викладено основні вимоги до філософської підготовки майбутніх аспірантів, які засвоїли вузівський курс філософії.

До основних форм філософської підготовки майбутніх аспірантів входить: самостійне вивчення основних тем змістових розділів, читання першоджерел та опрацювання додаткової літератури, відвідування консультацій, складання вступного іспиту.

При складанні програми використано багаторічний досвід викладання філософії у Тернопільському національному педагогічному університеті та досвід низки інших закладів вищої освіти України, зокрема Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київського національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова та Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича.

1. Мета та завдання складання вступного іспиту

Головна мета вступного іспиту з філософії – це підсумкова перевірка набутих знань та умінь застосовувати їх як у власному науковому дослідженні, так і в педагогічній та науковій діяльності діяльності.

Майбутні аспіранти на іспиті повинні розкрити основний зміст питань білета та додаткових запитань і показати при цьому:

- знання першоджерел та вміння використовувати їх змістовні ідеї при аналізі філософських проблем, а також проблем світового суспільного розвитку, соціальної практики і науки;
- володіння філософськими принципами та категоріями, вміння оперувати ними при викладенні філософсько-теоретичного матеріалу;
- вміння розкрити сутність філософської проблеми і визначити наслідки своєї роботи над нею у самостійному викладенні у формі реферату;
- вміння творчо мислити;
- здатність застосовувати філософські знання у власному науковому дослідженні, а також при розгляді питань внутрішнього та міжнародного життя країни.

Програма підготовки до вступного іспиту в аспірантуру складається з таких змістових розділів:

Розділ I. ОСНОВНІ ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ФІЛОСОФІЇ

- Тема 1. Філософія, її походження, проблематика та функції
- Тема 2. Філософія Стародавнього Сходу
- Тема 3. Антична філософія
- Тема 4. Західноєвропейська філософія Середньовіччя
- Тема 5. Філософія Відродження
- Тема 6. Західноєвропейська філософія Нового часу
- Тема 7. Німецька класична філософія
- Тема 8. Некласична філософія ХІХ ст.
- Тема 9. Філософія ХХ ст. та поч. ХХІ ст.
- Тема 10. Історія української філософії

Розділ II. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

- Тема 11. Філософська онтологія: проблема буття
- Тема 12. Людина та її буття як предмет філософського осмислення
- Тема 13. Духовні виміри буття людини. Свідомість як проблема філософії
- Тема 14. Проблема пізнання у філософії
- Тема 15. Філософія науки і техніки
- Тема 16. Методологія наукового пізнання
- Тема 17. Філософія освіти
- Тема 18. Соціальна філософія та філософія історії
- Тема 19. Культура та цивілізація
- Тема 20. Глобальні проблеми сучасної цивілізації

2. Інформаційний обсяг програми

Змістовий модуль I. ОСНОВНІ ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ФІЛОСОФІЇ

Тема 1. Філософія, її походження, проблематика та функції

Основні способи взаємодії людини зі світом. Предметно-тілесне та духовне в житті людини. Минущий та нетлінний аспекти життя. Місце філософії в самопізнанні людини. Світогляд як духовно-практичний спосіб освоєння світу. Структура світогляду. Історичні типи світогляду Філософія як теоретична основа світогляду.

Специфіка філософського освоєння дійсності. Сучасні уявлення про філософію, її особливості у порівнянні з міфом, релігією, мистецтвом і наукою. Філософія і філософування. Смесложиттєві чинники філософування. Концепції походження філософії. Природа філософських проблем, їх зв'язок з фундаментальними питаннями людського буття. Своєрідність філософського пізнання, особливості результатів філософування. Філософія в сфері культури.

Повсякденне і філософське мислення. Проблеми взаємовідношення буття і духу. Світ філософських роздумів: людина і світ, мислення і буття, духовне і тілесне.

Людиновимірна сутність філософії. Основні функції філософії: світоглядна, онтологічна, гносеологічна, аксіологічна, методологічна.

Тема 2. Філософія Стародавнього Сходу

Особливості історико-філософського процесу, його єдність та розмаїтість. Східна і західна парадигми філософування. Стародавня індійська та китайська філософія: онтологічна, логічна та етична проблематика, їх історична доля. Особливості давньоіндійської філософії: а) ведична література про людину, її походження та існування; Упанішади; б) релігійно-філософські вчення (індуїзм, джайнізм, буддизм); в) основні філософські школи стародавньої Індії – йога, санкх'я, міманса, вайшешика, н'яя, чарвака-локаята.

Давньокитайська філософія: а) соціоцентризм конфуціанства та особливості його етико-політичного вчення; риси благородної та малої людини; «Лунь-юй» як основний твір конфуціанства; б) філософія даосизму про проблему співвідношення особистісного, суспільного і космічного; основні поняття вчення Лао-цзи.

Тема 3. Антична філософія

Антична філософія, її своєрідність у порівнянні з філософією Індії та Китаю. Онтологічно-космологічні та натурфілософські вчення мілетців, піфагорійців, елеатів. Вчення про буття Парменіда. Діалектичний логос Геракліта. Атомістична концепція Демокріта.

Проблема людини та суб'єктивності у софістів і Сократа. Людина як міра усіх речей (Протагор). Самопізнання та належне існування (Сократ). Вчення Платона про ідеї та їх існування. Соціальна філософія Платона. Антропологічні мотиви метафізики Платона. Філософська та логічна концепції Аристотеля. Аристотель про співвідношення душі і тіла. Образи належного існування людини в елліністичній та

римській філософії (стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм та неоплатонізм). Особливості античної науки. Антична наука і проблема методу пізнання. Історична доля античної філософії

Тема 4. Західноєвропейська філософія Середньовіччя

Особливості життя і свідомості середньовічного суспільства. Виникнення і розвиток християнства в Західній Європі. «Земний» і «небесний» світи. Духовність, божественність, благість як доміанти свідомості. Розвиток християнської релігії у Західній Європі. Християнська апологетика періоду Римської імперії (Квінт Тертуліан).

Патристика і обґрунтування релігійної догматики філософськими розмірковуваннями. Вчення Августина про людину, вирішення ним проблеми співвідношення віри і розуму, часу і вічності, походження зла. Душа і тіло. Розум і воля. Феномен сповіді. Проблема самосвідомості. Концепція лінійного часу. Концепція історичного процесу. Боецій про терапевтичну функцію філософії щодо людини. Особливості західноєвропейської та східноєвропейської релігійної філософії. Схоластична філософія середньовіччя, її основна проблематика.

Іоанн Скот Еріугена про «розділення природи». Ансельм Кентерберійський про онтологічне доведення буття Бога. П'єр Абеляр про діалектику.

Суперечки про природу універсалій: номіналізм та реалізм. Вчення Фоми Аквінського про співвідношення віри і розуму, про єдність душі і тіла, про двоїстість істини, про співвідношення релігії і науки. Дунс Скот про свободу волі. Номіналізм В.Оккама, його значення для сучасної методології науки. Середньовічна есхатологія та теодицея. Історична доля томізму.

Тема 5. Філософія Відродження

Започаткування Відродження у Західній Європі. Характерні риси епохи Відродження. Гуманістичний аспект філософії: проблема «природної», «матеріально-тілесної» людини в творчості Данте Аліґ'єрі, Франческо Петрарки. Двоцентрична картина світу.

Пантеїзм натурфілософії Ренесансу. Філософсько-онтологічна концепція Миколи Кузанського. М.Кузанський про людину як центр космічної ієрархії буття. Соціальні теорії Відродження (Ніколо Макіавеллі, Томас Мор, Томазо Кампанелла). Критика схоластики і гуманістичні ідеї Еразма Роттердамського.

Культурна спадщина Леонардо да Вінчі. Природознавчі досягнення Н.Коперніка, Й.Кеплера, Парацельса і їх філософсько-світоглядне значення. Реформація як соціально-культурне явище. Пантеїзм Джордано Бруно. Скептицизм Мішеля Монтеня як «перехідний етап» до філософії Нового часу. Значення національних мов та народних традицій в становленні нового світобачення.

Тема 6. Західноєвропейська філософія Нового часу

Особливості епохи. Антифеодальні революції в Західній Європі, становлення нових суспільних відносин і світосприйняття. Формування нової парадигми філософствування. Наукова революція XVII ст. та проблема методу пізнання. Механіцизм, раціоналізм та емпіризм. Розуміння Ф.Беконем людини і природи, розробка питань науки, емпіричного методу і розкриття причин хибності людського

пізнання. Механістичний матеріалізм Т.Гоббса, його вчення про державу. Дуалістична концепція Р.Декарта, проблема свідомості та існування; вчення Декарта про метод наукового пізнання. Раціоналістична лінія в філософії. Вчення Б.Спінози про єдність природи, субстанції, матерії і Бога, абсолютизація математичного методу. Проблема свободи у Б.Спінози. Монадологія Г.Ляйбніца як спроба подолати унітарний і механістичний характер філософії своїх попередників. Ірраціоналізм Блеза Паскаля та його спроба обґрунтувати цілісність людського світосприйняття (пізнання «серцем»). Філософські. Погляди Д.Берклі і Д. Юма

Проблеми людини, суспільства, історії у філософії Просвітництва. Монтеск'є, Вольтер, Руссо. Французькі матеріалісти XVIII ст. про людину як складну машину. Особливості механістичної методології в гуманітарних та природничих науках.

Тема 7. Німецька класична філософія

Місце німецької класичної філософії в історії філософської думки. «Коперніканський переворот» у філософії, здійснений Кантом. Ідея активно-творчої діяльності людини. Проблеми пізнання, науки, морально-етичні проблеми в творчості Канта.

Філософські погляди Фіхте, аналіз проблеми діяльності, суб'єктивна діалектика. Філософія «тотожності» і «одкровення» Шеллінга.

Система філософії Гегеля, розробка методу діалектики. Людина як суб'єкт духовної діяльності. Гегель про закономірності становлення сутності людини. Історичне значення філософії Гегеля. Критика спекулятивного ідеалізму Фейєрбахом. Антропологічний характер філософії Фейєрбаха, аналіз християнської релігії. Людина як природна, чуттєво-тілесна істота. Чуттєвість і розум. Любов як основа спілкування.

Доля німецької класичної філософії і її вплив на розвиток філософії в Україні. Проникнення ідей німецької класичної філософії в Україну (П.Лодій, І.Шад, Д.Велланський (Кавунник)).

Тема 8. Некласична філософія XIX ст.

Перегляд класичної моделі світорозуміння. Антираціоналістична установка філософії життя. Проблема ірраціонального (воля, почуття, інтуїція, інстинкти, несвідоме).

Вчення Шопенгауера про світову волю. Філософія Ніцше. «Аполонівське» і «діонісійське» начала людини. Критика раціоналізму («Вічне повернення» як антитеза християнському воскресінню). Ідея волі, «остання людина» і «надлюдина». Ніцше про «смерть Бога». Філософський синтез критики Гегеля.

Передумови становлення філософії марксизму. Маркс і проблема відчужених форм свідомості. Соціально-практична орієнтація марксистської філософії. Нова концепція соціального буття. Категорія практики. Соціально-практична орієнтація марксистської філософії. Матеріалістичне розуміння історії. Історія людства як раціонально осягнений закономірний процес. Філософська антропологія Маркса. Відчуження людини в соціальній історії. Комуністичний проект як спроба раз і назавжди вирішити проблему свободи. Марксизм-ленінізм. Вплив марксистської філософії на інші філософські доктрини.

Зародження екзистенціалізму. Філософія С.К'єркегора. Людське існування як філософська проблема. Критика раціоналізму і об'єктивізму. С.К'єркегор про естетичну, етичну і релігійну стадії. Проблема екзистенційного вибору. Ідеї філософії життя у творчості Дільтея, його герменевтичні погляди.

Позитивізм О.Конта та Г.Спенсера, його антиметафізична спрямованість.

Тема 9. Філософія XX ст. та поч. XXI ст.

Плюралізм течій сучасної філософії. Проблема людини як один з головних напрямів їх взаємодії.

Зародження феноменології (Ф.Брентано). Розробка феноменологічного бачення світу, пізнання, розкриття смислів предметів (Е.Гуссерль). Метод редуції у феноменології. Феноменологічна філософія про світ як основу суб'єктивності. Вплив феноменології на філософську антропологію (М.Шелер, М.Бубер), неотомізм, персоналізм, екзистенціалізм, герменевтику. Філософські погляди Г.Шпета, С.Франка, Д.Чижевського. Особливості феноменологічної методології.

Філософська антропологія. М.Шелер про природу людини та її місце у Всесвіті. Послідовники Шелера в пошуках сутнісних рис людини (Г.Плеснер, А.Гелен). Феномен людини в християнському еволюціонізмі П.Тейяра де Шардена. Структурна антропологія К.Леві-Строса. М.Фуко: від археології знання до генеалогії влади. Еволюція структуралізму. Постструктуралізм і філософія «постмодерну»: (Х.Блум, Ж.Делез, Р.Барт, Ж.Дерріда, Ж.Ліотар та інші). Антропологія постмодерну, її значення для деромантизації сучасної педагогіки.

Екзистенціалізм: соціально-історичні та духовні передумови. Основні представники і школи екзистенціалістського філософування. Екзистенціалізм у Німеччині: М.Хайдегер, К.Ясперс. Екзистенціалізм у Франції. Феноменологічна онтологія Ж.-П.Сартра. Сутність та існування. А.Камю про абсурд і бунт. Екзистенціалізм в інших країнах. Історизм К.Ортеги-і-Гассета.

Ідея несвідомого і психоаналіз З.Фрейда. Структура психіки за Фрейдом. Вчення про людину. Соціальна філософія і культурологія Фрейда. Критика релігії і сучасної цивілізації. Міфологія Фрейда: Ерос і Танатос. Різноманітні школи в рамках психоаналізу. Неофрейдизм. А.Адлер про суспільну природу підсвідомого. Проблема душі сучасної людини, психіка з енергетичної точки зору, структура і архетипи колективного несвідомого у філософії К.Юнга. Поняття «соціального характеру» в філософії Е.Фромма. Любов як найвища цінність.

Еволюція релігійної філософії у XX ст. Віра і знання: принцип гармонії віри і розуму в неотомізмі. Неотомізм, його антропоцентрична переорієнтація. (Я.Бохенський, К.Войтила, Е.Жільсон, Д.Мерсьє та ін). Проблема співвідношення віри, знань і цінностей у житті людини. Персоналізм. Особа як унікальна суб'єктивність, шляхи її самореалізації. Філософські погляди П.Флоренського та С.Булгакова. «Діалектична теологія» П.Тілліха. «Інтеграційний гуманізм» Ж.Марітена. Метафізика Е.Корета.

Неопозитивізм: аналіз відчуттів, мови науки, особливості неопозитивістського розуміння соціології. Віденський гурток (М.Шлік, Р.Карнап, Ф.Франк, О.Нейрат). Львівсько-Варшавська школа (К.Твардовський, О.Айдукевич, А.Тарський). Роль Б.Рассела і Л.Вітгенштейна у розвитку неопозитивізму. Постпозитивізм (М.Бунге, Д.Армстронг, У.Селларс, К.Поппер, Т.Кун, І.Лкатос, П.Фейєрабенд, С.Тулмін та ін.).

Герменевтика як філософія розуміння і метод. Зв'язок екзистенціалізму та герменевтики. Ф.Шлейермахер про природу розуміння. В.Дільтей про герменевтику як методологію історичного пізнання. Г.Гадамер, його «Істина і метод». Герменевтика як практика осмислення. Складові герменевтичної практики. Герменевтичні погляди К.Апеля, П.Рікера.

Прагматизм. Ч.Пірс про діяльнісну активність. Принцип фанероскопії. Радикальний емпіризм У.Джеймса. Досвід, віра, істина. Критерії істини. Метафізика прагматизму. Принцип меліоризму. Інструменталізм Дж.Дьюї. Прагматизм, марксизм, герменевтика. Педагогічні ідеї прагматизму.

Філософія модерну і постмодерну. Критика цінностей західної цивілізації. Відмова від проектів тотального перевлаштування світу. Націленість на вільне культивування людської суб'єктивності.

Тема 10. Історія української філософії

Особливості формування світогляду Київської Русі. Міфологічні уявлення східних слов'ян в дохристиянський, язичницький період. Вплив антично-візантійської, та західноєвропейської культури на становлення киеворуської культури. Морально-філософсько-теологічний синкретизм світогляду давніх русичів. Ідея софійності світу; ідея мудрості (життя в істині). Проблеми етичної духовності. Загальна характеристика творів Іларіона Київського, Климента Смолятича, Феодосія Печерського, Кирила Туровського, Володимира Мономаха, Данила Заточника. Порівняльна характеристика стану філософської спадщини Київської Русі і відповідного періоду філософії в Західній Європі.

Філософсько-гуманістична думка українського Ренесансу другої половини XIII - першої половини XVII століття. Загальна характеристика епохи. Розповсюдження ідей гуманізму в Україні. Полеміка з догмами католицизму, обґрунтування православної догматики: Ю.Дрогобич, П.Русин, С.Оріховський, Лукаш з Нового міста. Паростки реформації в Україні. Творчість І.Вишенського. Ідеї гуманізму та реформації у творах діячів братського руху: С.Зизаній, Л.Зизаній, К.Транквіліон-Ставровецький, К.Сакович, М.Смотрицький та ін.

Розвиток ідей українського Просвітництва. Києво-Могилянська академія, як перший в Україні центр професійної філософської думки. Проблеми відношення людини і Бога, природи і духу, простору і часу, місця людини у Всесвіті. Раціоналістичний напрям філософських пошуків у Києво-Могилянській академії, їх морально гуманістична проблематика. Ідеї Просвітництва, поширення поглядів мислителів доби Відродження: М.Коперніка, Г.Галілея та ін. Творчість Ф.Прокоповича, С.Яворського, Г.Кониського, І.Гізеля. Ідеї моральної філософії, природознавства, логіки. Поширення філософських здобутків Академії за межами України. Раціоналістичний напрям філософських пошуків у Києво-Могилянській академії, їх морально гуманістична проблематика. Поширення філософських здобутків Академії за межами України. Роль народної творчості у формуванні світогляду українського народу в період становлення його державності (Запорізька Січ). Характер національної самосвідомості. Становлення Просвітництва в Україні.

Г.С.Сковорода, його життя та філософія. Співвідношення теорії і практики. Самопізнання. Тлумачення Біблії. Антитетичний метод у філософії Г.С. Сковороди. Теорія пізнання. Світ, матерія. Бог. «Філософія серця», її вплив на світову

філософську думку. «Внутрішня людина». Концепція «сродної» праці. Есхатологічні погляди Г.С.Сковороди.

Пантеїзм. Релігійно-ідеалістичний ухил філософської тематики XVIII ст.

Особливості української духовності на межі XIX-XX ст. Проблеми людини та нації в творчості Кирило-Мефодіївського товариства. М. Костомаров про український народний характер. Т. Шевченко як філософ. «Філософія серця» П. Юркевича, його ставлення до антропологічного матеріалізму Л. Фейербаха та М.Чернишевського. Екзистенціальні мотиви в творчості П. Юркевича. Вплив «філософії серця» на формування «російського космізму», філософії всеєдності В.Соловйова, «філософії спільної справи» М.Федорова, на філософські погляди К.Цюлковського, О.Чижевського, М.Холодного.

В.Вернадський про феномен життя, Всесвіт, людство і ноосферу. Вплив поглядів В.Вернадського на світову філософську думку. «Філософія серця» і російськомовна школа «київського гуманізму». Л. Шестов як один з фундаторів сучасного екзистенціалізму. Проблема людини, сенсу історії та творчості в філософії Н. Бердяєва, С. Франка, Н. Лоського, П. Флоренського, С. Булгакова, Л. Карсавіна, В. Розанова.

Філософія І. Франка, вплив марксизму та позитивізму на її формування. Проблема поступу, людини та свободи. Філософські погляди Л. Українки, П. Грабовського і М. Коцюбинського. Соціально-філософські ідеї М. Драгоманова, їх вплив на розвиток слов'янського менталітету. Концепція національної еліти в історіософії В.Липинського та в політології Д. Донцова.

Д. Чижевський про чинники формування української духовності. Вплив Д.Чижевського на європейську духовну культуру. Історіософські ідеї М.Грушевського та В.Винниченка. Філософські погляди українців діаспори на особливості української ментальності.

Філософські погляди українців діаспори. Філософія в Україні в 20-90-х роках XX століття. Проблеми людини, світу, історії філософії у творах сучасних філософів України. Основні філософські засади сучасної України.

Змістовий модуль II.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Тема 11. Філософська онтологія: проблема буття

Онтологія в структурі філософського знання. Проблема буття в історико-філософському окресленні. Класичне та неklasичне розуміння буття. Специфіка тлумачення буття і небуття в контексті східної та західної парадигми філософування. Буття, небуття, суще.

Людина в бутті. Проблематика «сродності» людини і буття. Світ «повсякденності» (буденності) як світ людського існування. «Життєвий світ». «Мужність бути». Життя і смерть в контексті повсякденності. Сенс життя. Способи «компенсації» дійсності. Буття як граничний ступінь узагальнення і як наріжний світоглядний орієнтир. Трансценденція як спосіб надати світові додаткового виміру. Буття як вища цінність та міра моральної відповідальності людини.

Типи онтології: матеріалізм, ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм. Категоріальні визначення буття: буття, небуття, існування, життя, реальність, субстанція, суще, матерія.

Рух як абстрактне вираження усіх змін взагалі. Поняття спокою. Рух та саморух. Специфіка соціальної форми руху. Рух і розвиток. Простір і час як найзагальніші характеристики буття. Буття і час. Вічне і минуше. Тривалість (плинність) і стійкість буття. Часовість та історичність буття. Протяжність буття. Буття і простір. Фактичність, наявність, дійсність і можливість як «рівні» буття. Трансцендентність та іманентність: зовнішнє і внутрішнє буття.

Людське буття як практично-духовний «горизонт» світу. Найважливіші характеристики буття в сучасній науковій картині світу.

Тема 12. Людина та її буття як предмет філософського осмислення

Місце антропології в структурі філософського знання. Проблемність людського буття. Людина як проблема проблем. Специфіка вирішення проблеми людини в космоцентричній, геоцентричній та антропоцентричній світоглядних парадигмах.

Філософський аспект проблеми походження людини. Підходи до розв'язання проблеми. Походження людини: необхідність чи випадковість?

Натуралістична антропософія. Діалектика природи і проблема походження людини. Значення природничих наук. Можливості і межі палеоантропології у поясненні витоків людини. Трудова концепція антропогенезу Ф.Енгельса. Моральна гіпотеза виникнення людини З.Фрейда. Виникнення людини і становлення символічної діяльності (Е.Кассіпер).

Релігійна антропософія. Ортодоксальна доктрина походження людини та її сучасні модифікації. Християнський еволюціонізм П.Тейяра де Шардена про походження та мету існування людини. Духовно-матеріальна природа людини за М.Шелером та його послідовниками. Супранатуралістичні погляди на природу людини в вітчизняній філософії.

Сутність світу і сутність людини, їх кореляція. Багатоманітність вимірів світу людського буття. Антропосоціогенез. Єдність природного, соціального і духовного в людині.

Природний вимір світу. Поняття природи. Проблема життя. Природні передумови існування людини. Обмеженість розуміння людини як суто природної істоти (Л.Фейєрбах). Природа і свобода. Концепції антивітального призначення людини (М.Шелер, Л.Клагес). Ідеї панпсихізму та пантеїзму.

Життєвий світ як культура. Поняття культури, її «надприродні» духовні аспекти. Культура як ґрунт людського існування. Культурні модальності людського буття. Предметність і процесуальність культури. Суспільні детермінанти та можливості включення людини в культуру.

Життєвий світ як соціум. Поняття суспільства та суспільного буття. Діяльність, свідомість, розуміння, спілкування. Історичність буття суспільства.

Дві концепції людського існування: субстанціалістська та екзистенціальна. Буттєвість людини як модус субстанції. Буття як свобода. Буття і самореалізація. Головні аспекти самореалізації людини. Кінцевість людського існування та його сенс.

Воля як сутнісна властивість людини. Концепції волі в історії філософії. Воля і розум. Воля як практична духовність. Свобода волі. Воля і свавілля. Добро і зло. Вибір як сутність вольового акту. Вибір, самоздійснення і самопроекування людини. Вибір, свобода, відповідальність.

Тягар свободи, феномен конформізму. Проблема абсолютів, здатних правильно зорієнтувати вибір. Знання і цінності, суще і належне. Вибір з огляду на оцінку та цінність. Світ цінностей, спосіб його буття, рівні та структура. Основи аксіології як науки про цінності.

Соціальне буття людини. Людські якості. Буття і ніщо, існування, реальність (об'єктивна та суб'єктивна). Людина і особистість. Життєвий шлях людини. Проблема сенсу людського буття. Смысл і абсурд. Цінності. Цінність і оцінка. Проблема онтологічного статусу цінностей та їх роль в існуванні людини. Людиновимірність світу. Порогові ситуації в житті. Проблема життя та смерті. Смерть та безсмертя. Тлінне і нетлінне в людині. Земне та космічне в людині. Людина і суспільство.

Тема 13. Духовні виміри буття людини. Свідомість як проблема філософії

Людське життя та свідомість як філософська проблема. Поняття духовного. Духовні виміри людського буття. Духовне як вияв смислової наповненості буття. Поняття духовного, душі, духу в людській культурі.

Духовна діяльність, її особливості. Категорія «дух», її роль в осмисленні внутрішнього світу людини. Ідеальне, його природа. Дух і душа. Феноменологія духу. Духовно-практичне перетворення дійсності. Проблема походження та сутності духовного.

Питання виникнення свідомості. Предметний та ідеальний плани свідомості. Розуміння природи свідомості в історії філософії. Онтологічний, психологічний та гносеологічний аспекти свідомості. Ідеальне та об'єктивне. Свідомість і психіка. Свідоме і несвідоме. Свідомість і самосвідомість. Свідомість, відчуття, мислення, мова. Свідомість та інформація. Культурна царина свідомості.

Дух і свідомість. Головні концепції походження свідомості. Свідомість як субстанція. Свідомість як функція мозку і відображення дійсності. Марксистська концепція свідомості. Феноменологічна концепція свідомості. Свідомість як буття у світі. Самосвідомість, її форми та структура, предметність та рефлексивність.

Феномен несвідомого, його природа та функції. Місце несвідомого в духовному світі людини. Роль несвідомого в людському бутті. Деякі шляхи впливу на несвідоме (аутотренінг, медитація, молитва, психоаналіз).

Суспільна та індивідуальна свідомість і несвідоме. Архетипи колективного несвідомого. Форми суспільної свідомості. Духовність суспільства. Політична свідомість і діяльність. Правосвідомість. Мораль як регулятор життєдіяльності. Естетична свідомість і освоєння світу. Специфіка релігійної свідомості. Феномен революційної свідомості.

Тема 14. Проблема пізнання у філософії

Гносеологія як теорія пізнання. Гносеологія та епістемологія. Пізнання в контексті людського існування. Пізнання як спосіб самореалізації людини. Головне питання гносеології. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Дві концепції пізнавального процесу:

пізнання як відображення і пізнання як творчість: проблема їх синтезу. Моделі суб'єкта пізнання, що впливають з цих концепцій. Форми пізнавальної діяльності. Буденне, релігійне, художнє пізнання.

Особливості пізнання як суб'єкт-об'єктної взаємодії, їх діалогу. Соціально-культурна, історична та практична природа пізнання. Пізнання і навчання. Пізнання як духовне виробництво. Істина та заблудження – спосіб існування пізнання. Діалектика істини і заблудження. Істина – мудрість – правда. Істина, добро, краса, свобода. Істина та розуміння. Розуміння і тлумачення. Емоції, воля, розсудливість, розум в пізнанні. Пізнання та переживання, інтуїтивне та дискурсивне в пізнанні, безпосереднє та опосередковане, чуттєве та логічне. Пізнання та комунікація, пізнання та мова. Форми та шаблі пізнання: чуттєве та раціональне, емпіричне та теоретичне. Проблема критеріїв пізнання: внутрішні та зовнішні критерії пізнання. Пізнання та знання. Знання та віра. Типологія знання. Особливості наукового пізнання. Місце теорії в науковому знанні. Наука як соціальний інститут функціонування знання. Наукове знання в функціонуванні сучасної цивілізації. Сцієнтиська і антисцієнтиська концепції знання. Можливості та межі наукового пізнання.

Наука як спеціалізована форма пізнавальної діяльності. Особливості наукових знань. Рівні пізнання в науці. Філософія та методологія науки про істину та її критерії. Особливості соціального пізнання, його концепції. Людина та суспільство як об'єкти соціального пізнання. Роль суспільних інтересів та потреб в пізнанні соціального буття.

Істина, її концепції. Прагматична теорія істини (В.Джеймс). Істина як відповідність (Б.Рассел). Істина як узгодженість. Істина як процес. Проблема об'єктивної істини та її критеріїв у ціннісно-орієнтованому пізнанні. Істина і метод пізнання. Істина та буття.

Тема 15. Філософія науки і техніки

Предмет, проблеми та історія філософії науки і техніки. Наука і техніка як потужні чинники сучасних суспільних процесів.

Філософія науки, її предмет. Наука як особлива форма пізнання, сфера культури та соціальна інституція. Специфічні ознаки науки як форми пізнавальної діяльності. Особливості її об'єкта, суб'єкта, цілеспрямування, засобів і результатів. Філософські виміри складових наукової діяльності.

Феномен філософських проблем науки, їх різновиди. Метафізичні проблеми математики, механіки, фізики, хімії, біології, соціології та історії. Онтологічні підстави науки. Об'єкт і предмет науки. Детермінізм як онтологічна підстава наукового знання. Межі детерміністичних уявлень. Свобода волі науковця. «Свобода волі» об'єкта дослідження.

Синергетика, діалектика, метафізика. Діалектична проблематика наукового пізнання. «Нормальна» і «революційна» наука, моделі її еволюції. Інтерналістський та екстерналістський підходи до еволюційних процесів в науці. Гносеологічні та праксеологічні проблеми конкретних наук, їх осмислення філософією науки. Структура гносеологічних підстав наукової діяльності.

Ідеали науковості та істинності. Ідеали і норми обґрунтування і побудови наукового звання. Особливості об'єктів природознавства, соціології і антропології.

Риси особистості «ідеального» вченого як суб'єкта наукового пізнання. Наукова творчість. Наука і практика. Соціально-практична детермінація цілеспрямування науки. Методологічні підстави наукової діяльності, їх структура і зміст. Науковий метод і методи науки. Класифікація методів. Логіка наукового дослідження.

Нові інформаційні технології в науці та освіті. Природничо-наукова та соціально-гуманітарна інформація, особливості її обробки. Текст і контекст, знак і символ, інтуїція і дискурс, тлумачення і розуміння. Філософська рефлексія щодо емпіричної і теоретичної діяльності. «Вирішальний» експеримент. Теорія і факт. Проблема, гіпотеза, концепція, теорія. Поняття закону науки і пов'язані з ним філософські питання. Філософія науки як засіб асиміляції наукових знань культурою та світоглядом. Аксиологічні підстави науки, їх становлення і розвиток. Знання і цінність. Структура ціннісних орієнтирів вченого. Етика і етос науки. Інтеграція сучасних наук. Наукова картина світу і філософські методи її побудови.

Наукове дослідження. Філософські дискусії про його засади, етапи, структуру. Об'єкт і предмет дослідження. Проблема і гіпотетика дослідження. Мета дослідницької діяльності. Підбір засобів. Виклад і обґрунтування наукових результатів. Феномен дисертації.

Зв'язок людської технічної діяльності із засадами людського буття та розвитком пізнання. Поняття науки, техніки, технології. Основні концепції походження техніки. Зв'язок техніки з вихідними поняттями європейської цивілізації: природа, раціональність, ефективність, поступ. Проблема загальної оцінки феномену техніки в розвитку сучасної цивілізації. Еволюція взаємовідносин між наукою і технікою. Концепції технологічного детермінізму. Незворотність розвитку техніки. Загроза техногенних катастроф. Біосферні критерії розвитку цивілізації. Техніка і природа. Екотехнологія. Філософія комп'ютерної революції. Етичні проблеми комп'ютеризації. Нове інформаційне середовище і проблема людських комунікацій.

Технократичне мислення, його витoki і засоби подолання. Теорії індустріального, постіндустріального та інформаційного суспільства як проекція технічного знання на соціальну діяльність. Проблема гуманітаризації технічного знання: етичні і моральні цінності, соціальна відповідальність.

Тема 16. Методологія наукового пізнання

Філософська методологія, її місце серед спеціальних і загальнонаукових методів. Методи, їх різновиди та класифікація. Особливості методів філософського пізнання. Традиційна метафізична методологія і притаманні їй критерії науковості. Еволюція метафізичної методології. Вимоги метафізики щодо отримання, верифікації і оформлення знань. Метафізика і формальна логіка. Переваги і межі метафізичної методології.

Діалектична методологія, еволюція її змісту. Діалектика як логіка пізнавальної діяльності і як логіка викладу отриманих результатів. Вимоги діалектичної логіки: взаємодоповнюваності логічного та історичного, абстрактного і конкретного, врахування взаємодоповнюваності аспектів істини тощо. Філософська компаративістика.

Підстави, можливості і межі порівняльного аналізу. Герменевтична методологія. Науковий текст, передумови його розуміння. Культура як текст. Герменевтика в контексті пізнавальної і соціокультурної діяльності. Феноменологія

як філософська методологія. Структуралізм як методологічна доктрина, її можливості і межі. Реконструкція, дискурс і деконструкція як прийоми роботи зі смислами. Методологія лінгвістичного аналізу. Взаємодоповнювальність філософсько-методологічних доктрин. Проблема їх синтезу.

Тема 17. Філософія освіти

Філософія освіти як розділ філософії. Філософія освіти як розділ педагогіки. Погляди щодо її статусу. Концепції філософії освіти як проміжної ланки між педагогікою і філософією. Філософія освіти як рефлексія над проблемами педагогіки. Філософія освіти як осмислення, розв'язання і систематизація проблем освітньо-виховного процесу.

Філософські питання сучасної освіти - метафізичні, діалектичні, гносеологічні, антропологічні і методологічні. Хто має її розв'язувати: філософи чи педагоги? Про необхідність поглиблення філософської освіченості сучасних педагогів.

Наріжні проблеми сучасної освіти. Злам просвітницьких уявлень про природу людини. Криза традиційної освітньої системи, її наявні альтернативи. «Альтернативна школа» О.Нілла. «Прогресивна освіта» Дж.Дьюї. Система М.Монтессорі. Школа Р.Дтайнера і вальдорфська педагогіка. Філософські основи альтернативних педагогічних систем. Необхідність нової синтетичної парадигми. Антропономіка: есенціалізм і екзистенціалізм. Свобода. Асиміляція педагогікою всього спектру її аспектів. Антропотехніка і антропологія. Інтерналістський і екстерналістський підходи до питань трансцендування. Класика, модерн і постмодерн про людину, її освідченість і виховання.

Тема 18. Соціальна філософія та філософія історії

Основні проблеми і напрями розвитку суспільно-філософської думки на сучасному етапі. Значення проблеми особистості як основи усіх напрямів соціальної філософії. Наука, утопія, суспільна міфологія. Соціальна філософія як раціональний спосіб самоусвідомлення суспільного буття особи, смислоутворюючих ціннісних констант її життя

Суспільство як проблема філософії: основні концепції. Особливості філософського вивчення суспільства. «Людський» вимір суспільства. Проблема чинників, джерел розвитку суспільства та типологізації людської історії. Природа та суспільна історія. Матеріальне та духовне в історичному процесі.

Суспільство як система. Основні сфери суспільного життя та їх взаємозв'язок. Людина і суспільство: основні аспекти співвідношення. Проблема героїв і мас у суспільному розвитку. Суспільне виробництво як соціально-філософська категорія. Технологічні, суспільні, людські «виміри» виробництва, його структура, тенденції розвитку. Людина як основа, мета і засіб виробництва. Духовне виробництво, його специфіка.

Співвідношення технологічного і суспільно-економічного способів виробництва, їх історичні типи. Сутність і структура продуктивних сил. Діалектика продуктивних сил і суспільних форм їх розвитку. Технологічні і соціальні революції, проблема їх співвідношення. Сутність і природа НТР.

Теорії науково-технічного прогресу в концепціях індустріального і постіндустріального суспільства. Історія як об'єктивний процес і наука. Філософські

питання історії. Метафізична проблематика історичної науки.. Історія суспільства та історія природи. Історія та філософія історії. Головні концепції філософії історії, історична необхідність.

Цивілізації, епохи та формації в розвитку суспільства. Ідея поступу історії. Суб'єкти і об'єкти історії. Соціальні групи людей та їх місце в історичному розвитку. Етнос та історичний процес.

Причинність та доцільність. Суспільна детермінація включення людини в суспільну діяльність. Закони та рушійні сили історії. Необхідність і свобода. Потреба у свободі як показник розвинутості особи. Свобода і відповідальність в історії.

Проблема спрямованості історії, становлення ідей суспільного прогресу. Антична філософія: ідеї регресу і циклічності поступу (Гесіод, Платон, Аристотель, Сенека, Полібій). Провіденціалізм християнської історіософії, есхатологія. Ідея прогресу в філософії Просвітництва, німецькій класичній філософії та в марксизмі. Критика історизму.

Тема 19. Культура та цивілізація

Культура та об'єкт філософського аналізу. Суттєві ознаки культури. Особливості сучасних проявів культури. Творчий і діалоговий характер культури. Культура і цінності. Визначення культури. Творення культури. Культура і практика. Творчість і відродження. Культура і ритуал. Культура і гра. Культура і праця.

Матеріальна та духовна культура. Поняття артефакту матеріальної культури. Артефакт і його смисл. Духовні витвори, їх класифікація. Хронотоп культури. Генотип та фенотип. Буття і небуття. Синхронізм та діахронізм культурогенезу. Віртуальне буття в культурі.

Молодість, зрілість, старість як виміри еволюції культури. Революція, дивергенція, конвергенція в культуротворенні. Мімікрія і маскування в культурі. Буття, сенс, відчуження. Телеологія культури. Архетипи, істини, мотиви культуротворення. «Віра», «Надія», «Любов». Когнітивні, еротичні, фанатичні фактори культурогенезу. Педагогічні аспекти культури. Розпредметнення, засвоєння, розуміння культури. Загальнокультурна освіченість, майстерність, людяність. Культура як субстанція людяності.

Раціональна та ірраціональна складові культури. Культурний сенс людської історії. Культурний потенціал і його реалізація. Культура як об'єктивація людини. Символіка природи культури. Культура і цивілізація. Багатоманітність культур і цивілізацій. Колоподібні і лінійні концепції розвитку цивілізації. Східна і західна моделі культури, їх взаємовпливи. Плюралізм сучасних культур і цивілізацій. Україна в світовому геополітичному просторі. Свобода і відповідальність як цінності сучасної цивілізації.

Тема 20. Глобальні проблеми сучасної цивілізації

Особливості сучасної постіндустріальної цивілізації. Позитивні і негативні сторони індустріалізації виробництва. Виникнення глобальних проблем сучасної цивілізації. Суть поняття «глобальні проблеми». Головні ознаки глобальних проблем.

Основні групи глобальних проблем. Проблема людини як проблема проблем. Конкретно-історичний характер глобальних проблем. Криза сучасної цивілізації. Ідея «альтернативної цивілізації». Свобода і відповідальність як цінності сучасної цивілізації.

«Сметрні гріхи» нашої цивілізації за К.Лоренцем. «Філософія катастрофи» (Є.Д.Яхнін). Шляхи та умови розв'язання глобальних проблем. Перспективи виживання людства. М.Месарович: доповідь «Людство на роздоріжжі». Роль екологічних законів у бутті людей за К.Лоренцем. Внутрішнє перетворення людини, орієнтація на духовні цінності, на єдність з Богом (М.Бердяєв, А.Печчеї). Буття людини з космічного виміру. Розвиток і самореалізація людини в масштабах космічної діяльності (М.Федоров, К.Ціолковський, Т. де Шарден).

Перспективи соціального розвитку. Потреба нового підходу до розуміння взаємодії держав і суспільних рухів. Поняття соціального прогресу. Особливості соціального прогресу. Інтелектуальний прогрес людства. Провідні тенденції соціального прогресу. Глобальні проблеми на шляху соціального прогресу. Нагальна потреба сучасності у загальнолюдській гуманітаризації, гуманізації та солідарності.

Екологічна криза та шляхи її подолання. «Сталий розвиток» як нова філософія людства. Зміст поняття та поява терміна «сталий розвиток». Стратегія сталого розвитку та її кредо. Імперативи сталого розвитку. Вихідні, забезпечувальні та підтримувальні цілі сталого розвитку. Фактори ризику для стійкого розвитку. Сфери і напрями розв'язання проблем стійкого розвитку. Основні напрями забезпечення стійкого існування людської цивілізації. Консервативний та прогресивний підходи забезпечення стійкого розвитку. Реалізація концепції сталого розвитку в сучасній Україні.

3.Рекомендована література

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА ДО ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Першоджерела:

1. Августин Аврелій. Сповідь / Пер. з латині Н. Григоревої. – К.: Грані, 1997.
2. Аврелій М. Наодинці з собою: Роздуми / Пер. з гр.. Р. Паранько. – Львів: Літопис, 2007. – 212 с.
3. Аквінський Т. Коментарі до аристотелевої «Політики» / Пер. з латини О.Кислюк, авт.. передм. В.Кусенко. 2-е вид. – К.: Основи, 2003. – 796 с.
4. Аристотель. Політика /Пер. з давнього. Та передм. О. Кислюка. – К.: Основи, 2000. – 239 с.
5. Аристотель. Сочинения: В 4-х т. – М., 1975–1984.
6. Арістотель Нікомахова етика./ Пер. В. Ставнюка. –К.:Аквілон-Плюс, 2002. – 480 с.
7. Бердяев Н.А. Самопознание: Опыт философской автобиографии. – М., 1990.
8. Беркли, Дж. Сочинения/ Сост., общ. ред. и вступ. ст. И.С.Нарского. – М.: Мысль, 2000. – 560 с.
9. Боэций. Утешение философией и другие трактаты.– М.: Наука, 1990.– 413с.
- 10.Бруно Дж. Диалоги. – М., 1949.
- 11.Бруно, Джорджано. Избранное. – Самара: Агни, 2000.– 592 с.
- 12.Бубер Мартин. Два образа веры. – М., 1999. – 592 с.
- 13.Бубер М. Я і Ти. Шлях людини за хасидським вченням / Пер з нім. К.: Дух і літера, 2012.
- 14.Будда. Конфуцій. Савонарола. Торквемада. Лойола. – СПб.: ЛІО–Редактор, 1998. – 392 с.
- 15.Бэкон Ф.Новый органон // Бэкон Ф. Сочинения: В 2-х т. – М., 1972. – Т.2.
- 16.Вольтер. Философские сочинения. – М., 1989.
- 17.Гадамер, Ганс–Георг. Истина і метод. Т.1.Герменевтика І. Основи філософської герменевтики. – Пер.з нім. О.Мокровольського. – К.: Юніверс, 2000. – 464 с.
- 18.Гегель Г.В.Ф. Феноменологія духу. – К.: Основи, 2004. – 548 с.
- 19.Гегель Г.В.Ф. Энциклопедия философских наук. В 3-х т. – М.: Мысль, 1974-1977–. (Философское наследие).
- 20.Гегель Г.В.Ф. Наука логики. В 3-х т. – М.: Мысль, 1970-1972. – (Философское наследие).
- 21.Гельвецій К.А. про людину, її розумові здібності та її виховання. – К., 1994.
- 22.Гоббс. Левіафан // Сочинения: В 2-х т. – Т.2. – М., 1991.
- 23.Гуссерль Е. Досвід і судження. Дослідження генеалогії логіки. – К.:ППС-2, 2009. – 356 с.
- 24.Декарт Р. Метафізичні розмисли /Пер. з фр. З.Борисюк та О.Жупанського. – К.:Юніверс, 2000. – 298 с.
- 25.Делёз Жиль, Феникс Гваттари. Что такое философия? – СПб.: Алтейя, 1998. – 286 с.
- 26.Дерріда Ж. Письмо та відмінність.–К.: Основи, 2004.–602 с.

27. Дерріда Ж. Дарувати час. – Львів: Літопис, 2008. – 208 с.
28. Дидро Д. Сочинения: В 2-х т. – М., 1986–1991.
29. Дильтей В. Воззрение на мир и исследование человека со времен Возрождения и Реформации. – М. – Иерусалим: Универ. книга, 2000. – 464 с.
30. Дильтей В. Історія молодого Гегеля. Відновлення Гегельянства. – К.: ВПЦ «три крапки», 2008. – 306 с.
31. Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов. – М.: Мысль, 1998. – 572 с.
32. Дьюи, Джон. Реконструкция в философии. – Пер. с англ. М. Занадворов. – М.: Логос, 2001. – 168 с.
33. Жильсон Этьен. Избранное. Т.1.: Томизм: Введение в философию св. Фомы Аквинского. – М., СПб.: Универ.книга, 1999. – 496 с.
34. Кант І. Критика чистого розуму / Пер. з нім. Ю. Федорченка. – К.: Юніверст, 2000. – 504 с.
35. Кант І. Критика практичного розуму/ Пер. з нім. І. Бурковського. – К.: Юніверст, 2004. – 464 с.
36. Кузанский Н. Об ученом незнании / Пер. В. Бибихина. – М.: Академический проект. 2011. – 160 с.
37. Пролегомени до кожної майбутньої метафізики, яка може постати як наука / Пер. з нім. В. Терлецького. – К.: ППС, 2005. – 178 с.
38. Кант, Иммануил. Лекции по этике / Общ. ред., сост. и вступ. ст. А. А. Гусейнова. – М.: Республика, 2000. – 431 с.
39. Кассирер, Эрнст. Избранное. Индивид и космос. – М.; СПб.: Университетская книга, 2000. – 654 с.
40. Кондильяк. Сочинения: В 3-т. – М., 1982–1989. Т.1–2.
41. Ламетри Ж. Человек–машина // Ламетри Ж. Сочинения. – М., 1986.
42. Лейбниц Г.В. Метафізика. Монадологія // Лейбниц Г.В. Сочинения в 4-х т. Серия: Философское наследие. Т.1. – М.: Мысль, 1982. – 636 с.
43. Лоренцо Валла. Об истинном и ложном благе. О свободе воли. – М., 1989.
44. Лукач Д. Онтологія соціального бытия. Пролегомены. – М., 1991.
45. Лукреций. О природе вещей. – М., 1983.
46. Мак'явеллі Ніколо. Флорентійські хроніки. Державець / Пер. із італійськ. А Перепада. – К.: Основи, 1998. – 493 с.
47. Маритен Ж. Философ в мире. – М., 1994.
48. Мерло-Понті Моріс. Феноменологія сприйняття. – К.: Укр. Центр дух. культури, 2001. – 552 с.
49. Монтень М. Проби: в 3 Т./ Пер. з фран. А. Перепаді. – К.: Дух і літера. – 2005-2007.
50. Мор Т. Утопія. Кампанелла Т. Місто сонця. – К.: Дніпро, 1988. – 207 с.
51. Мунье Э. Персонализм. – М., 1992.
52. Ницше Ф. Сочинения: В 2-х т. – М., 1990.
53. Ницше Ф. Так казав Заратустра; Жадання влади / Пер. з нім. А. Онишка, П. Таращука. – К.: Основи, Дніпро, 1993. – 415 с.
54. Ортега-и-Гассет, Хосе. Камень и небо / Предисл. А. Гелескула. Сост. и коммент. Н. Малиновской. – М.: Грант, 2000. – 288с.

- 55.Паскаль Блез. Думки. Пер. з фран. А. Перепаді, О. Хоми. – К.: Дух і літера, 2009. – 704 с.
- 56.Платон. Держава / Пер. з давньогр. Д.Коваль. – К.: Основи, 2000. –355 с.
- 57.Платон. Діалоги / Пер з давнього. – К.: Основи, 1999.–395 с.
- 58.Платон. Собрание сочинений: В 4 т. – М.: Мысль, 1990.
- 59.Плутарх. Избранные жизнеописания. – Минск.: Современное слово, 1998. – 448 с.
- 60.Плутарх. Сравнительные жизнеописания. – М.: ЗАО ЭКСМО–Пресс; Х.: Фолио, 1999. – 168 с.
- 61.Поппер К. Логика и рост научного знания. – М., 1983.
- 62.Поппер Карл. Відкрите суспільство і його вороги. Т.1: У полоні платонових чарів /Пер. з англ.. О.Коваленко. – К.: Основи, 1994. –444 с.
- 63.Рікер П. Сам як інший / Пер. з фр. – К.: Дух і літера, 2002. – 458 с.
- 64.Руссо Ж.-Ж. Про суспільну угоду, або принципи політичного права / Пер. з фр. та ком. О.Хома. – К.: Port-Royal, 2001. – 349 с.
- 65.Сартр Ж-П. Буття і ніщо: нарис феноменологічної онтології. – К.: Основи, 2001. – 855 с.
66. Сартр Ж-П. Нудота. Мур. Слова. – К.: Основи, 1993.–855 с.
- 67.Секст Эмпирик. Сочинения: В 2–т. – М., 1975–1976.
- 68.Сенека, Луцій Анней. Моральні листи до Луцілія / Пер з латин. А Содомери. – К.: Основи, 1999. – 603 с.
- 69.Сина–Ибн /Авиценна/ Избранные философские произведения. Жизнеописание. Книга знаний. Указания и наставления. Книга о душе. – М.: Наука, 1980. – 551 с.
- 70.Сковорода Г. Повне зібрання творів: У 2-х т. – К.: Наукова думка, 1973. – Т. 1. – 532 с.; Т. 2. – 576 с.
- 71.Сковорода Г.С. Розмова про істинне щастя / Пер. укр. мовою, приміт. В.О.Шевчука. – Х.: Прапор, 2002. – 280с.
- 72.Соловьев В.С. Чтения о Богочеловечестве / Ред., вступ. ст. и коммент. С.П.Заикина. – СПб.: Азбука, 2000. – 384с.
- 73.Спиноза Б. Этика. – Минск: Харвест, АСТ, 2001. – 336 с.
- 74.Фейербах Л. История философии: В 3–х т. – М., 1967.
- 75.Филон, Александрийский. Толкование Ветхого Завета / Вступ. ст. Е.Д.Матусовой. – М.: Греко–латин.каб. Ю.А.Шичалина, 2000. – 451 с.
- 76.Фіхте Й.Г. Про людську гідність / Пер з нім. В. Абашнік // Проблема раціональності наприкінці ХХ ст. Харків: Університет внутрішніх справ, 1998. – С. 36 -363.
- 77.Фихте И. Факты сознания. Назначение человека. Наукоучение.– М.: Харвест. – АСТ, 2000. – 784с.
- 78.Франк С.Л. Реальность и человек. СПб: Изд–во рус. христианск. гуман. и–та, 1997. – 448 с.
- 79.Франкл В. Человек в поисках смысла. – М., 1990.
- 80.Фромм Е. Мати чи бути? / Пер. з нім. О. Михайлова та А. Буряк. – К.: Український письменник, 2010. – 222 с.
- 81.Фромм Эрих. Душа человека. – М., 1992.

82. Фрейд З. Вступ до психоаналізу / Пер з нім. П. Тарашука. – К.: Основи, 1998. – 708 с.
83. Фуко М. Археологія знання. – К.: Основи, 2003. – 326 с.
84. Фуко М.П. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук. – М., 1977; СПб., 1994.
85. Фукуяма Ф. Великий разрыв / Пер. с англ. под общ. ред. А.В.Александровой. – М.: АСТ: Ермак, 2004. – 474с.
86. Хабермас Ю. Будущее человеческой природы: На пути к либеральной евгенике? – М.: Весь Мир, 2002. – 144с.
87. Хайдеггер М. Бытие и время. – М., 2003.
88. Цицерон М.Т. Про державу. Про закони. Про природу богів / Пер. з лат. В. Литвинова. – К.: Основи, 1998. – 446 с.
89. Шелер М. Положение человека в Космосе // Проблема человека в западной философии. – М., 1988.
90. Шеллинг Л.Ф.Й. Сочинения: В 2-х т. – М., 1989
91. Шеллинг Ф.В.Й. Ранние философские сочинения. – С. –Пб.: Алетейя, 2000. – 464с.
92. Экхарт М. Об отрешенности. – М. – СПб.: Университетская книга, 2001. – 432с.
93. Г'юм Д. Трактат про людську природу. – К.: Всесвіт, 2003. – 552 с.
94. Юнг К.Г. Архетипи і колективне несвідоме. – Львів: Астролябія, 2012. – 588 с.
95. Юнг К.Г. Психологічні типи. – Львів: Астролябія, 2012. – 692 с.
96. Юркевич П. Вибране – К.: Абрис, 1993. – 396 с.
97. Юркевич П. Історія філософії; Філософія права; Філософський щоденник. – К.: Ред. жур. «Український світ», 1999. – 756 с.
98. Ясперс К. Всемирная история философии.: Введение / Пер. с нем. К.В. Лощевский. – Санкт-Петербург: Наука, 2000. – 272с.
99. Ясперс К. Психологія світоглядів / Пер. з нім. – О.Кислюк, Р. Осадчук. – К.: Юніверс. 464 с.
100. Ясперс К. Смысл и назначение истории / Пер. с нем.–М.: Политиздат, 1994. – 527с.

Підручники, навчально-методичні посібники, хрестоматії:

1. Алексеев, П. В. Философия: учебник по курсу «Философия» для студ. высш. учеб. заведений / П. В. Алексеев, А. В. Панин. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Проспект: ТК Велби, 2005. — 608 с.
2. Андрущук А.Г. Освіта у країнах європейської спільноти: структура і управління // Проблеми науки. – 2000. – №8. – С.54-60.
3. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії: (Західноєвропейський контекст): Підручник. - К.: Тандем, 2000.– 416 с
4. Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій. Вид. друге. - К., 1996.
5. Антологія мировой философии. В 4 т. – М.: Мисль, 1969 – 1972.
6. Асмус В.Ф. Античная философия. – М., 1975.

7. Базалук, О. А. Философия образования в свете новой космологической концепции: учебник / О. А. Базалук. — К. : Кондор, 2010. — 458 с.
8. Баландье Ж. Політична антропологія. — К., 2002.
9. Богомоллов А.С. Античная философия. — М., 1985
10. Буйко Т.Н. Философия образования: старая традиция или новая дисциплина? — Минск, 2000.
11. Буслинский, В. А. Історія філософії: навч. посіб. для студ. вузів / В. А. Буслинский. — Львів : Новий Світ–2000, 2007. — 220 с.
12. Вандельфельс Б. Вступ до феноменології. — К., 2002.
13. Вандишев, В. М. Філософія: Екскурс в історію вчень і понять: навч. посіб. для студ. вузів / В. М. Вандишев. — К. : Кондор, 2006. — 474 с.
14. Великие мыслители Запада. — М., 1998.
15. Виндельбанд В. История древней философии. — К., 1995.
16. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За ред. В.Г.Кременя. Авторський колектив: М.Ф.Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д.Шинкарук, В.В.Грубінко, І.А.Бабин. Київ – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. — 384с.
17. Віткін А.М. Місце України у світовій та європейській якості // Стандартизація, сертифікація, якість. — 2002. — №3.
18. Волинка Г.І. Філософія середніх віків і сучасна духовна культура. — К., 1999.
19. Волинка Г.І., Гусев В.І., Огородник ЛВ., Федів Ю.О. Вступ до філософії. Історико-філософська пропедевтика: Підручник. — К.: Вища школа, 1999.— 624 с
20. Волинка Г.І., Мозгова Н.Г. Історія філософії в її зв'язку з освітою: Підручник. — К.: Каравела, 2005. — 480 с
21. Волинка, Г. І. Філософія Стародавності і Середньовіччя в освітньому контексті: навч. посіб. для студ. вузів / Г. І. Волинка ; ред. Ю. Е. Григор'єв. — К. : Вища освіта, 2005. — 544 с.
22. Всемирная энциклопедия. Философия XX век. — М., Мн., 2002.
23. Всемирная энциклопедия: Философия. — М., Мн., 2001.
24. Вступ до філософії : кредитно-модульний курс : навч.-метод. посіб. для студ.-заочників вищ. навч. закл. / Л. О. Алексеева, Т. О. Андреева, З. О. Борисова та ін. ; за ред. Л. М. Нікітіна. — 3-тє вид., доповн. та переробл. — К. : ЦУЛ, 2008. — 256 с.
25. Вульфсон Б.Л. Стратегия развития образования на Западе на протяжении XXI столетия. — М.: Изд-во УРАО, 1999. — 115с.
26. Головка Б.А. Філософська антропологія: Навч.посібник. — К., 1997.
27. Голубинцев В.О., Данцев А.А., Любченко В.С. Философия науки .— Ростов н/Д, 2007. — 541 с.
28. Гончаров С.М., Мошинський В.С. Вища освіта України і Болонський процес: Навчально-методичний посібник. — Рівне: НУВГП, 2005. — 142с
29. Горак Г.І. Філософія. Курс лекцій. — К., 1998.
30. Горальський А. Теорія творчості. — Львів, 2002.
31. Григорьян Б.Т. Философская антропология. — М., 1982.

32. Губин В.Д. Философская антропология. – М., СПб., 2000
33. Гулыга А.В. Немецкая классическая философия. – М., 1986.
34. Гуревич П.С. Философская антропология. Уч.пособ. – М., 2001.
35. Гусев В.І. Вступ до метафізики: Навч. посібник. – К., 2004.
36. Гусев В.І. Історія західноєвропейської філософії ХУ – ХУІІ ст. – К., 1994.
37. Дерев'янюк Т. Етика в системі національної освіти // Дух і літера. – 2004. – № 13-14. – С.352-360.
38. Енциклопедія постмодернізму / Пер. з англ. – К., 2003
39. Європейський словник філософій / Vocabulaire Europeen des Philosophies: лексикон неперекладностей. Т. 1 / під кер. Б. Кассен ; [над пер. з фр. і ред. працювали А. Васильченко, А. Баумейстер, О. Панич та ін.]. — [Вид. 2-ге, випр.]. — К. : Дух і Літера, 2011. — 576 с.
40. Жуков В. Управление качеством в системе непрерывного педагогического образования // Стандарты и качество. – 2002. – №9.
41. Журавський В.С., Згуровський М.З.. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. – К.: ІВУ «Політехніка», 2003. – 200 с.
42. Зарубіжна філософія ХХ століття / За ред. Г.І. Волинки. – К., 1994.
43. Иконникова, Г. И. Философия Древнего мира: учебное пособие для студ. высш. учеб. заведений / Г. И. Иконникова, Н. И. Иконникова ; гл. ред. Н. Д. Эриашвили. — М. : Юнити, 2010. — 248 с.
44. Ильин, В. В. Философия: учебник для вузов : В 2 т. Т. 1 : Метафилософия. Онтология. Гносеология. Эпистемология / В. В. Ильин. — Ростов н/Д : Феникс, 2006. — 832 с.
45. Ильин, В. В. Философия: учебник для вузов : В 2 т. Т. 2: Социальная философия. Философская антропология. Аксиология. Философия истории / В. В. Ильин. — Ростов н/Д : Феникс, 2006. — 784 с.
46. История античной диалектики. – М., 1972.
47. История и философия науки. Под ред. Мамзина А.С. – СПб.: Питер, 2008. – 304 с.
48. Історія української філософії: підручник для студ. вищ. навч. закл. / С. В. Бондар, Г. В. Вдовиченко, Н. Ю. Кривда та ін. — К. : Академвидав, 2008. — 623 с.
49. Історія філософії в її зв'язку з освітою: підруч. для студ. вузів / Г. І. Волинка, В. І. Гусев, Н. Г. Мозгова та ін. ; за ред. Г. І. Волинки. – К. : Каравела, 2006. – 480 с.
50. Історія філософії. Підручник / Під ред. В.Г.Кременя. – К., 2004.
51. Історія філософії. Підручник для вищої школи. Друге вид. – Харків, 2003.
52. Квіт С.М. Основи герменевтики: Навч. посіб. – К., 2003.
53. Кобылянский В.А. Философия экологии. – М., 2003.
54. Корсак К., Юрчук Л. Наука і освіта на теренах об'єднаної Європи // Науковий світ, 2003. – №11.
55. Корсак К.В. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів./За ред. проф. Г.В.Щокіна: Монографія. К.: МАУП-МКА, 1997. – 208с.

56. Косенко О., Ольховська Ж., Корсак К. Деякі помилки вищої школи України // Науковий світ, 2003. – №11.
57. Косяк В. А. Універсум ритму: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. А. Косяк. – Суми : Унів. кн., 2008. – 138 с.
58. Кохановский В.П. и др. Философия науки в вопросах и ответах. – Ростов н/Д: Фенікс, 2006. – 352 с.
59. Кремень В. Г. Філософія: Логос, Софія, Розум: підруч. для студ. вузів / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. – К. : Книга, 2007. – 432 с.
60. Кремень В. Г. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. – К. : Книга, 2005. – 528 с.
61. Крючков ГГ., Бурбело В.Б. Болонський процес і реформування вищої освіти Франції. - К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. – 164с.
62. Кузнецов Б.Г. История философии для физиков и математиков. – М., 1974.
63. Кузнецов В.Г. Герменевтика и гуманитарное познание. – М., 1991
64. Лешкевич, Т. Г. Философия и теория познания: учебное пособие / Т. Г. Лешкевич. – М. : ИНФРА-М, 2013.– 408 с.
65. Лутай В.С. Філософія сучасної освіти. Навч. посібник. — К., 1996.
66. Малахов, В. А. Етика спілкування: навч. посіб. для студ. вузів / В. А. Малахов. – К. : Либідь, 2006. – 400 с.
67. Мамардашвили М.К. Как я понимаю философию. – М., 1990
68. Мареева Е.В., Мареев С.Н., Майданский А.Д. Философия науки. – М.: Инфра-М., 2010. – 333 с.
69. Мелешко А. Корпоративний університет: світові тенденції, українські реалії // Синергія. – 2003. – №2(6).
70. Мельник В.П. Філософія. Наука. Техніка: Методолого-світоглядний аналіз / В.П.Мельник: монографія – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 592 с.
71. Мень А. Дионис. Логос. Судьба. – М., 2002.
72. Микешина Л. А. Философия науки: Современная эпистемология. Научное знание в динамике культуры. Методология научного исследования: Учеб. пособие / Л. А. Микешина. — М. : Прогресс-Традиция: Флинта, 2005. – 464 с.
73. Микешина Л.А. Философия познания. – М., 2002.
74. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес / Упоряд. М.Ф.Степко, Я.Я. Болюбаш, К.М.Левківський, Ю.В.Сухарніков. – К.: МОНУ, 2004. – 24с.
75. Мозгова Н.Г. Київська духовна академія: 1819 - 1920. Філософський спадок. – К., 2004
76. Морська Н.Л. Філософія науки. Програма навчальної дисципліни підготовки магістрантів. – ТНПУ ім. В. Гнатюка. – 2014. – 50 с.
77. Мошинський В.С., Гончаров С.М. Нові обрії вищої освіти України у контексті Болонського процесу // Технології навчання. Науково-методичний збірник, вип.9, Рівне: НУВГП, 2004. – С.13-18.
78. Найдыш В.М. Философия мифологии. – М., 2002.

79. Нарский И.С. Западноевропейская философия XVIII ст. – М., 1973.
80. Нестеренко, В. Г. Вступ до філософії: онтологія людини: навч. посіб. для студ. вузів / В. Г. Нестеренко. – Костопіль : Роса, 2005. – 336 с.
81. Огородник І.В., Огородник В.В. Історія філософської думки в Україні. – К., 1999.
82. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003-2004рр.) /За ред. В.Г. Кременя. – Київ – Тернопіль: ТДПУ, 2004. –147с.
83. Павлишин, Л. Г. Філософія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. Г. Павлишин. — Тернопіль : Підруч. і посіб., 2011. — 404 с.
84. Пазенок, В. С. Філософія: навч. посіб. для студ. ВНЗ / В. С. Пазенок. — К.: Академвидав, 2008. — 280 с.
85. Палеха, Ю. І. Етика ділових відносин: навч. посіб. для студ. вузів / Ю. І. Палеха. — К. : Кондор, 2008. — 356 с.
86. Панкова Л.Н. Модели преподавания гуманитарных наук в современных университетах //Философия образования. - М., 1996. – С.201-212.
- 87.Пернацкий, В. И. Философия политики и права: учебное пособие для студ. высш. учеб. заведений, обуч. по направлению "Юриспруденция" / В. И. Пернацкий. — М. : РИОР : ИНФРА-М, 2013. — 224 с.
88. Петрушенко В. Л. Філософія: підручник для студ. вищ. закл. освіти III–IV рівнів акредит. / В. Л. Петрушенко. — Львів : Магнолія 2006, 2011. — 504 с.
89. Петрушенко В.Л. Філософія. Курс лекцій. – Львів, 2003.
90. Петрушенко, В. Л. Філософія: навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл. III–IV рівнів акредит.] : в 2 ч. Ч. 1/2 : Світова філософія, фундаментальні проблеми філософії ; Релігієзнавство, етика та естетика, логіка / В. Л. Петрушенко. — Львів : Новий Світ-2000, 2012. — 648 с.
91. Петрушенко, В. Л. Філософія: підручник для студ. вищ. закл. освіти III–IV рівнів акредит. / В. Л. Петрушенко. — Львів : Магнолія 2006, 2011. — 504 с.
92. Петрушенко, О. П. Словник з естетики / О. П. Петрушенко. — Львів : Магнолія–2006, 2013. — 352 с.
93. Подольська, Є. А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство : навч. посіб. для студ. вузів / Є. А. Подольська. — 2-е вид., перероб. і доп. — К. : Інкос, 2006. — 624 с.
94. Поупкин Р.,Стролл А. Философия. Вводный курс. – М., 1998.
95. Причепій Є.М. Філософія: посібник. – К., 2003.
96. Причепій, Є. М. Філософія: підручник для студ. вищ. навч. закл. / Є. М. Причепій, А. М. Черній, Л. А. Чекаль. — Вид. 3-тє, стер. — К. : Академвидав, 2009. — 592 с.
97. Путь в философию. Антологія. – М., 2001.
98. Рассел Б. История западной философии. – М., 1959.

99. Ратніков В.С., Макаров З.Ю. Історія та філософія науки. Хрестоматія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. Вінниця: Нова книга, 2009. – 416 с.
100. Реале Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. В 4-х томах. - СПб., 1994 - 1997.
101. Розин В.М. Философия техники. – М, 2001.
102. Савельев, В. П. Етика: короткий навчальний словник: терміни, поняття, персоналії / В. П. Савельев. — Львів : Магнолія 2006, 2007. — 279 с.
103. Система понять и принципов гносеологии. - Л., 1991.
104. Скирбекк Г., Гилье Н. История философии. - М.: ВЛАДОС, 2001. – 800 с.
105. Скотний В. Г. Філософія: історичний і систематичний курс / В. Г. Скотний. — К. : Знання України, 2005. — 576 с.
106. Сосна В. П. Філософія: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. / В. П. Сосна. — Вид. 2-ге, випр. — Хмельницький : [ХНУ], 2009. — 386 с.
107. Соціальна філософія: Короткий енцикл. словник. – К., Харків, 1997.
108. Степашко Л.А. Философия и история образования. – М.: Флинта, 1999. – 272с.
109. Степин В.С. История и философия науки.–М.:2011.–423 с.
110. Степко М.Ф., Клименко Б.В., Товажнянський А.А. Болонський процес і навчання впродовж життя: Монографія. – Харків: НТУ „ХПІ”, 2004. – 112с.
111. Ушакова Н., Михайличенко Г., Іванова І. Науково-методична комісія з менеджменту: про якість освіти говорити чи діяти? //Синергія. – 2003. – №3(7).
112. Федів Ю.О., Мозгова Н.Г. Історія української філософії. – К.: Україна, 2001.– 512 с.
113. Философия науки / под ред. С.А. Лебедева: Учебное пособие для вузов. Изд. 5-е, перераб. и доп. — М.: Академический Проект; Альма Матер, 2007. – 731 с.
114. Философия. Учебник для вузов. -М., 2004. – 928 с.
115. Философия: учебник для вузов : В 2 т. Т. 1 : Метафилософия. Онтология. Гносеология. Эпистемология / В. В. Ильин. — Ростов н/Д : Феникс, 2006. — 832 с.
116. Философский энциклопедический словарь. – М, 1999.
117. Філософія / Philosophy: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навчальний посібник / за ред. Л. В. Губерського ; уклад.: Л. В. Губерський, А. О. Приятельчук, І. В. Бойченко [та ін.]. — 2-ге вид., стер. — К. : Знання, 2012. — 622 с.
118. Філософія в тестових завданнях: навчально-методичний посібник / авт.-уклад.: Л. Р. Кондратюк, Г. А. Поперечна, О. А. Розумович. — Тернопіль : [ТНПУ], 2011. – 152с.
119. Філософія політики. Короткий енцикл. словник. – К., 2003
120. Філософія Стародавнього світу / За ред.. Г.І.Волинки. – К., 1993.
121. Філософія ХХ–ХХІ століть: імена: біографічний словник / наук. ред. В. В. Приходько; [уклад. Ю. В. Омельченко]. — К. : Фенікс, 2011. — 211 с.
122. Філософія. Курс лекцій/За ред. І.Ф.Надольного. – К., 2000.
123. Філософія: ідеї, ідеології, персоналії: ілюстрований енциклопедичний довідник / уклад. Ю. В. Омельченко. — К. : Ракша М. О., 2009. — 296 с.

124. Філософія: навчальний посібник / Л. В. Губерський, І. Ф. Надольний, В.П. Андрущенко, В. П. Розумний ; за ред. І. Ф. Надольного. — 8-е вид., стер. — К. : Вікар, 2011. — 455 с.

125. Філософія: навчальний посібник для студ. вузів / Т. О. Сілаєва, Н. В. Гнасевич, Г. О. Орендарчук, З. С. Сокол. — Тернопіль : Астон, 2008. — 360 с.

126. Філософія: навчально-методичний посібник / уклад.: Л. Р. Кондратюк, Г. А. Поперечна, О. А. Розумович. — Тернопіль : ТНПУ, 2011. — 100 с.

127. Філософія: світ людини. Курс лекцій. — К., 2003.

128. Філософський словник соціальних термінів. 2-ге вид. — Харків, 2005.

129. Хоружа, Л. Л. Етичний розвиток педагога: навч. посіб. для студ.вищ. навч. закл./Л.Л. Хоружа. —К.: Академвидав, 2012.—208 с.

130. Хрестоматія по истории философии: Уч. пособие в 3-х частях. Ч. 1. —М., 2001.

131. Хрестоматія по истории философии: Уч. пособие в 3-х частях. Ч. 2. —М., 2001.

132. Хрестоматія по истории философии: Уч. пособие в 3-х частях. Ч.3. —М., 2001.

133. Хрестоматія з курсу історії середньовічної філософії: для студ. іст. фак. (спец. філософія та релігієзнавство) : [у 2 ч.]. Ч. 2 : Схоластика / уклад. Т. Біленко. — Дрогобич : ДДП ім. І. Франка, 2008. — 600 с.

134. Чаньшев А.Н. Курс лекций по древней и средневековой философии. — М., 1991.

135. Черній, А. М. Філософія: навч. посіб. для самост. роботи студ. / А. М. Черній. — К. : Академвидав, 2011. — 392 с.

136. Яблонський В. Вища освіта України на рубежі тисячоліть. Проблеми глобалізації та інтернаціоналізації. — К., 1998. — 227с.

137. Ярошовець В.І., Бичко І.В. та ін.. Історія філософії: Підручник. - К.: ПАРАПАН, 2002. — 774 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Абеляр Петр. Диалектика // Вопросы философии. 1992. – № 3.
2. Абрамов А.И. Философия в духовных академиях // Вопросы философии. – 1998. – № 1.
3. Аверинцев С.С. Софія-Логос: словник. – К., 1999.
4. Агацци Э. Человек как предмет философии // Вопр. Филос. – 1989. – № 2.
5. Александров В.И. О соотношении философии и метафизики // Философские исследования. – М., 2002. – № 3 - 4.
6. Андреев Л. Жан-Поль Сартр. Свободное сознание в XX веке. – М., 1994.
7. Андрущенко В.П., Михальченко МЛ. Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій. Видання друге. – К., 1996.
8. Апель К.О. Ситуація людини як етична проблема // Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія. – К., 1999.
9. Асмус В.Ф. Античная философия. – М., 1975.
10. Барулин В.С. Социальная философия. Ч. 1. и Ч.2. Учебник. – М., 1993.
11. Барулин В.С. Философско-социальная антропология. – М., 1994.
12. Батлук О.В. Цицерон и философия образования в Древнем Риме // Вопросы философии. 2000. – № 2.
13. Батлук О.В. Философия образования Сенеки: кризис цicerоновского идеала // Вопросы философии. – 2001. – № 1.
14. Бердяев Н.А. Философия свободного духа. – М., 1994.
15. Беркли Д. Трактат о принципах человеческого знания // Соч. – М., 1978.
16. Библия. Книги Священного Писания Ветхого и Нового Завета. – М., 1990.
17. Бицилли П.М. Элементы средневековой культуры. – СПб., 1995.
18. Богомолов А.С. Античная философия. – М., 1985.
19. Бойченко І.В., Бойченко МЛ. Філософія історії: предмет, напрямки, детерміністські та ігрові концепції. – К., 1995.
20. .
21. Бонгард-Левин Г.М. Древнеиндийская цивилизация. Философия, наука, религия. – М., 1980.
22. Бондар С.В. Философско-мировоззренческое содержание «Изборников 1073-1076» – К., 1990.
23. Бозций. «Утешение философией» и другие трактаты. – М., 1990.
24. Бруно Дж. Диалоги. – М., 1949.
25. Бэкон Ф. Сочинения: В 2. – М., 1971 – 1972.
26. Васильев Л.С. Проблема генезиса китайской мысли. – М., 1993.
27. Введенский А.И. Метафизика и ее задачи // Философия и мировоззрение. – М., 1990.
28. Вебер М. Наука как призвание и профессия // Избр. произв. – М., 1990.
29. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. – М., 1988.
30. Виндельбанд В. История древней философии. – К., 1995.
31. Витгенштейн Л. Логико-философский трактат. – М., 1958.
32. Волинка Г.І. Філософія Середніх віків і сучасна духовна культура. – К., 1999.
33. Волинка Г.І., Гусев В.І., Огородник І.В., Федів Ю.О. Вступ до філософії.

Історико-філософська пропедевтика. – К., 1999.

34. Габермас Ю. Про суб'єкта історії // Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія. – К., 1999.

35. Габитова Р.М. Філософія німецького романтизму. – М., 1978.

36. Гайденко П.П. Бытие и разум // Вопросы философии. – 1997. – № 5.

37. Гайденко П.П. История новоевропейской философии в ее связи с наукой. – М., 2000.

38. Гайденко П.П. Философия Фихте и современность. – М., 1979.

39. Гайденко П.П. Эволюция понятия науки. – М., 1980.

40. 1990. – № 4.

41. Гегель Г.В.Ф. Наука логики // Энцикл. филос. наук. – М., 1974. – Т.1.

42. Гегель. Лекции по истории философии // Соч. Т.9. – М. – Л., 1932.

43. Гельвеций К. Сочинения: В 2т. – М., 1973 – 1974.

44. Гоббс Т. Левиафан, или материя, форма и власть государства церковного и гражданского // Соч.: В 2 т. – Т.2. – М., 1991.

45. Гольбах П. Система природы // Избр. произведения. – М., 1963. Т.1.

46. Горак Г.Л. Філософія. – К., 1997.

47. Горфункель А.Х. Философия эпохи Возрождения. – М., 1980.

48. Грейвс Р. Мифы Древней Греции. – М., 1992.

49. Губин В., Некрасова Е. Философская антропология. – М., 2000.

50. Гулыга А.В. Німецька класическа філософія. – М., 1986.

51. Гумбольдт В. Язык и философия. – М., 1985.

52. Гуревич А.Я. Средневековый мир. – М., 1990.

53. Гусев В.И. Философия Нового времени и наука // История философии и культура. – К, 1991.

54. Гусев В.І Історія західноєвропейської філософії XV - XVII ст. – К., 1994.

55. Гусев В.І. Вступ до метафізики: Навч. посібник. – К, 2004.

56. Гуссерль Е. Формальна і трансцендентальна логіка. Досвід критики логічного розуму // Зарубіжна філософія ХХ ст. / За ред. Г.І.Волинки. – К., 1993.

57. Данте Алигьери. Божественная Комедия. — М., 1982.

58. Декарт Р. Первоначала философии // Сочинения: В 2т. – М., 1989. Т. 1.

59. Делез Ж., Гваттари Ф. Что такое философия? – СПб., 1998.

60. Дидро Д. Сочинения: В 2т. – М., 1986 – 1991.

61. Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов. – М., 1979.

62. Дільтей В. Виникнення герменевтики // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки: Хрестоматія. – К., 1996.

63. Досвід людської особи. Нариси з філософської антропології. – Львів, 2000.

64. Енциклопедія постмодернізму / Пер. з англ. - К., 2003.

65. Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія. – К., 1999.

66. Зотов А.Ф., Мельвиль Ю.К. Западная философия ХХ века. Уч. пособие. – М., 1998.

67. Ибн-Сина. Избранные философские произведения. – М., 1980.

68. Ильин В.В. Теория познания. Введение. Общие проблемы. – М., 1993.

69. Ильин В.В. Философия средневековья и эпохи Возрождения: Уч. пособие.

– СПб., 1992.

70. Иоанн Дунс Скот. Трактат о первоначале. – М., 2001.
71. История древнего мира. Ранняя древность. – М., 1983.
72. История древнего мира. Расцвет древних обществ. – М., 1983.
73. История древнего мира. Упадок древних обществ. – М., 1983.
74. История китайской философии. – М., 1989.
75. Потемня А.А. Слово и миф. – М., 1989.
76. Іларіон Київський. Слово про Закон і Благодать // Давня українська література. – К., 1990.
77. Історія філософії на Україні. Т. 1. Філософія доби феодалізму. – К., 1987.
78. Історія філософії України. Хрестоматія. – К., 1993.
79. Камю А. Миф о Сизифе // Сумерки богов. – М., 1994.
80. Камю А. Человек бунтующий. – М., 1990.
81. Канке В.А. Философия. Исторический и систематический курс. – М., 2001.
82. Кант И. Критика чистого разума. – К., 2000.
83. Кант И. Критика практического разума // Соч.: В 6 т. – М., 1963 – 1966. – Т.4.Ч.2.
84. Кант И. Критика способности суждения // Соч.: В 6 т. – М., 1963 – 1966. – Т.5.
85. Каримский А.М. Философия истории Гегеля. – М., 1988.
86. Карпов М.М. Смысл жизни человека. – Ростов н/Д., 1994.
87. Кассирер Э. Лекции по философии и культуре // Культурология. XX век: Антология. – М., 1995.
88. Кессиди Ф.Х. От мифа к логосу. – М., 1972.
89. Кессиди Ф.Х. Сократ. – М., 1976.
90. Коган М.С. Философия теории ценностей. – СПб., 1997.
91. Коллингвуд Р.Дж. Идея истории. – М., 1980.
92. Коменский ЯА. Избранные педагогические сочинения. – М., 1982.– Т.1.
93. Кондаков Н.И. Логический словарь - справочник. – М., 1975.
94. Кондзьолка В.В. Історія середньовічної філософії: Навч. посібник. – Львів, 2001.
95. Корет Э. Основы метафизики. – К., 1998.
96. Кочарян М.Т. Поль Гольбах. – М., 1978.
97. Крапивенский С.Э. Социальная философия: Учебное пособие для студентов гуманитарных и экономических факультетов. 2-е изд. – Волгоград, 1995.
98. Краткий философский словарь / Под. ред. А.П-Алексеева. – М., 1997.
99. Крижанівський О.П. Історія Стародавнього світу. – К., 2000.
100. Крымский С.Б. Философия как путь человечности и надежды. – К., 2000
101. Крымский С.Б. Мегаисторические ракурсы философии истории // Вопросы философии. – 2001. – №6.
102. Ксенофонт. Воспоминания о Сократе. Защита Сократа на суде. Пир. Домострой. // Ксенофонт. Воспоминания о Сократе.– М., 1993.
103. Кузнецов В.Н., Мееровский Б.В., Грязное А.Ф. Западноевропейская философия XVIII в. – М., 1986.
104. Культура Византии XIII - перв. половина XIV в. – М., 1981.

105. Кун Т. Структура научных революций. – М., 1975.
106. Кушаков Ю.В. Историко-философская концепция Л.Фейербаха. – К., 1981.
107. Кьеркегор С. Наслаждение и долг. – К., 1994.
108. Кьеркегор С. Страх и трепет. – М., 1993.
109. Лазарев В.В. Становление философского сознания Нового времени. – М., 1987.
110. Лакатос И. История науки и ее рациональные реконструкции // Структура и развитие науки. – М., 1978.
111. Ламетри Ж.О. Сочинения. – М., 1976.
398. Ле Гофф Ж. Цивилизация средневекового Запада. – М., 1978.
112. Леви-Стросс К. Структурная антропология. – М., 1987.
113. Лейбниц Г.Monadология // Соч.: В 4 т. – М., 1982. – Т. 1.
114. Лейбниц Г. Письма к Гоббсу // Сочинения: В 4т. – М., 1982. – Т., 1.
115. Лекторский В.А. Субъект, объект, познание. – М., 1980.
116. Линицкий П.И. Основные вопросы философии. Опыт систематического изложения философии. – К., 1901.
117. Лиотар Ж.-Ф. Состояние постмодерна. – СПб., 1998.
118. Локк Д. Опыт о человеческом разумении // Соч.: В 3т. – М., 1985. – Т. 1.
119. Лосев А.Ф. История античной философии в конспективном изложении. – М., 1989.
120. Лосев А.Ф. История античной эстетики. В 8-й томах. – М., 1963–1988.
121. Лосев А.Ф., Тахо-Годи А.А. Платон. Аристотель. – М., 1994.
122. Лукреций, Тит Кар. Про природу речей. – К., 1988.
123. Лук'янець В.В., Соболев О.М. Філософський постмодерн. Навч. посібник. – К., 1998.
124. Мазурин К.М. Тертуллиан и его творения. – М., 1892.
125. Майстер Экхарт. Книга Божественного утешения // Диалог. Карнавал. Хроногип. – Вып. 2. – Витебск, Москва, 1998.
126. Макаров А.И. Бозцій о значении определения и описания для понимания категорий // Вопросы философии. – 2000. – №5.
127. Макиавелли Н. Государь. – М., 1998.
128. Мамардашвили М.К. Как я понимаю философию. – М., 1982.
129. Маритен Ж. Метафизика и мистика // Путь. №2. – Книга 1. – М., 1992.
130. Маркова Л.А. Философия из хаоса // Вопросы философии. – 2002, № 3.
131. Маркс К. Філософсько-економічні рукописи 1857 - 1859 років // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. – Т. 46.
132. Маркузе Г. Розум і революція // Зарубіжна філософія ХХ століття. – К., 1993.
133. Мейстер Экхарт. Проповеди и рассуждения. – М., 1912.
134. Мерло-Понті М. Феноменологія сприйняття. – К., 2001.
135. Мифы народов мира. Энциклопедия. В 2-х т. – М., 1994.
136. Михневич И.Г. Задача философии // Журнал МНП. – 1842. – 4.34.
137. Мозгова Н.Г. Київська духовна академія. 1819 - 1920. Філософський спадок. – К., 2004.
138. Монтень М. Опыты. Избранные главы. – М., 1991.

139. Мор Т. Утопія. Кампанелла. Т. Місто сонця. – К., 1988.
140. На ріках вавілонських: 3 найдавнішої літератури Шумеру, Вавілону, Палестини. – К., 1991.
141. Нагата Х. История философской мысли Японии: Пер. с ял. – М., 1991.
142. Нерсисянц В.С. Сократ. – М., 1977.
143. Николай Кузанский. Сочинения в 2-х томах. Т. 1: Перевод. – М., 1979.
144. Николай Кузанский. Сочинения в 2-х томах. Т.2: Перевод. – М., 1980.
145. Ніцше Ф. Так говорив Заратустра. – К., 1993.
146. Нічик В.М. Києво-Могилянська академія і німецька культура. – К., 2001.
147. Нічик В.М., Литвинов В.Д., Стратій Я.М. Гуманістичні реформаційні ідеї на Україні. – К., 1990.
148. Нуцубидзе Ш.И. Тайна Псевдо-Дионисия Ареопагита. – Тбилиси, 1942.
149. Ньюмен Д.Г. Ідея Університету // Ідея Університету: Антологія. - Львів, 2002.
150. Овчинников Н.Ф. Знание – болевой центр философской мысли (к истории концепций знания от Платона до Поппера) // Вопросы философии. – 2001. – №1, №2.
151. Овчинников Н.Ф. Парменид – чудо античной мысли и непреходящая идея инвариантов // Вопросы философии.– 2003. – № 5.
152. Огієнко І. Українська культура. – К., 1992.
153. Огородник І.В., Русин М.Ю. Українська філософія в іменах. – К., 1997.
154. Огородник І.В. , Огородник В.В. Історія філософської думки в Україні. – К., 1999.
155. Огородник І.В. та ін. Східно-слов'янська філософія в іменах. – К., 1997.
156. Ойзерман Т.И. Философия как история философии. – СПб., 1999.
157. Ориген. О началах. – Самара, 1993.
158. Ортега-и-Гассет Х. История как система // Избр. труды. – М., 1997.
159. Ортега-и-Гасет Х. Чиста філософія // Вибр. тв. – К., 1994.
160. Паскаль Б. Мысли. – К., 1994.
161. Переломов Л.С. Конфуций: жизнь, учение, судьба. – М., 1993.
162. Переломов Л.С. Слово Конфуция. – М., 1992.
163. Печчеи А. Человеческие качества – М., 1980.
164. Платон. Государство // Соч. В 3 т. Т.3.Ч.1. – М., 1971.
165. Платон. Федр // Соч. В 3 т. Т. 2. Ч. 2. – М., 1971.
166. Плотин. Против гностиков // Вопросы философии. – 2000. – № 10.
167. Повість минулих літ // Рукопис Руський. – К., 1990.
168. Полани М. Личностное знание. – М., 1985.
169. Помпонаци П. Трактаты «О Бессмертии души» и «О причинах естественных явлений или о чародействе». – М., 1990.
170. Попович М.В. Мироззрение древних славян. – К., 1985.
171. Попович М.В. Нариси історії культури України. – К., 1999.
172. Поппер К. Открытое общество и его враги. – М., 1992. – Т. 1-2.
173. Порфирий. Жизнь Плотина //Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов. – М., 1979.
174. Потенция А.А. Теоретическая поэтика. – М.: Высш. шк., 1990.
175. Пригожин И., Стенгерс Н. Порядок из хаоса. – М: Наука, 1986.
176. Псевдо-Дионисий Ареопагит. Мистическое богословие.

- Божественные имена // Мистическое богословие. – К., 1991.
177. Радугин А.А. Философия. Курс лекций. – М., 1995.
 178. Ракитова А.И. Философия компьютерной революции. – М., 1991.
 179. Рассел Б. Автобиография // Вопросы философии. – 2004. – № 5.
 180. Рассел Б. История западной философии. – М., 1959.
 181. Ригведа. Избр. гимны. – М., 1972.
 182. Рикер П. Герменевтика, этика, политика. – М., 1995.
 183. Риккерт Г. Введение в трансцендентальную философию. – К., 1904.
 184. Рикер П. Человек как предмет философии // Вопросы философии. – 1989. – №2.
 185. Рікер П. Історія та істина. – К., 2001.
 186. Роттердамский Е. Похвала глупоті. – К., 1993.
 187. Руткевич А.М. Психоанализ. – М., 1997.
 188. Сагадеев А.В. Ибн - Рушд. – М., 1973.
 189. Сартр Ж.-П. Екзистенціалізм – це гуманізм // Зарубіжна філософія ХХ ст. – К., 1993.
 190. Сартр Ж.П. Буття і ніщо. – К., 2001.
 191. Сартр Ж.-П. Нудота. Мур. Слова. – К., 1993.
 192. Св. Фома Аквинский. Из произведений (пер. С.С. Аверинцева) //Символ. – №33, – 1995.
 193. Сенека. Нравственные письма к Луциллию. – М., 1972
 194. Січинській В. Чужинці про Україну. – К., 1992.
 195. Сміт Е.Д. Національна ідентичність. – К., 1994.
 196. Соболев О.М. Постмодерн і майбутнє філософії. – К., 1997.
 197. Соколов В.В. Спиноза. – М., 1973.
 198. Соловьев Вл. Лекции по истории философии // Вопросы философии. – 1989. – №6.
 199. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество. – М., 1992.
 200. Софокл. Трагедии. – М., 1979.
 201. Сочинения итальянских гуманистов эпохи Возрождения (XV в.). – М., 1985.
 202. Спиноза Б. Этика // Избр. произведения: В 2 т. – М., 1957. – Т. I
 203. Степин В.С. Философия науки и техники. – М., 1995.
 204. Стрельцова Г.Я. Блез Паскаль. – М., 1970.
 205. Субботин А.А. Фрэнсис Бэкон. – М, 1974.
 206. Суд над Сократом. – СПб., 2000.
 207. Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія. – К., 1996.
 208. Табачковський В.Г. Людина - екзистенція - історія. –К., 1996.
 209. Тарасенко Н.Ф. Природа, технология, культура. – К., 1985.
 210. Тейяр де Шарден П. Феномен человека. – М., 1987.
 211. Тертуллиан. Избранные сочинения. – М., 1994.
 212. Тиллих П. Мужество быть // Символ. – Пари. 1992.
 213. Тойнби А. Постижение истории. Сборник. – М., 1991.
 214. Тоффлер Е. Третья волна. – М., 1993.
 215. Тренчени-Вальдапфель И. Гомер и Гесиод. – М., 1956.
 216. Тулмин Ст. Человеческое понимание. – М., 1984.

217. Тэйлор Ф. Первобытная культура. – М., 1987.
218. Українська душа. – К., 1992.
219. Федів Ю.О., Мозгова Н.Г. Історія української філософії. – К., 2000.
220. Фейерабенд П. Избранные произведения по методологии науки. – М., 1986.
221. Фейербах Л. Избранные философские произведения. – М., 1955.
222. Философия и методология науки: В 2-х ч. – М., 1994.
223. Философская Энциклопедия: В 5-х т. – М., 1961-1971.
224. Философский словарь Владимира Соловьева. – Ростов н/Д., 1997.
225. Философский энциклопедический словарь. – М., 1997.
226. Фихте И.Г. Избранные сочинения. – М., 1935.
227. Фишер К. История новой философии: В 8 т. – СПб., 1901 – 1909.
228. Філософія. Курс лекцій / За ред. І.Ф. Надольного. – К., 2000.
229. Філософія. Курс лекцій. Навчальний посібник (І.В.Бичко та ін.). – К., 1993.
230. Філософія: Підручник /Бичко І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Г., Бойченко М.І. – К., 2001.
231. Флоренский П. Первые шаги философии. — Сергиев Посад, 1917.
232. Флоровский Г.В. Метафизические предпосылки утопизма // Путь. – № 4.
233. Фокин С.Л. Альбер Камю. – СПб., 1999.
234. Фома Аквинский. Сумма против язычников. Книга первая. – Долгопрудный, 2000.
235. Фома Аквинский. Сумма теологии I-II // Вопросы философии. – 1997. – №9.
236. Франк С.Л. Духовные основы общества. Введение в социальную философию // Франк С.Л. Духовные основы общества. – М., 1992.
237. Франкл В. Человек в поисках смысла. – М., 1990.
238. Фрейд З. Введение в психоанализ. – М., 1989.
239. Фрейд З. Основы психоанализа. – М., 1993.
240. Фрейд З. Психология бессознательного. – М., 1991.
241. Фрейд З. Я и Оно. – М., 1990.
242. Фрейденберг О.М. Миф и литература древности. – М., 1978.
243. Фромм Э. Бегство от свободы. – М., 1990.
244. Фромм Э. Иметь или быть? – М., 1986.
245. Фромм Э. Искусство любить. – М., 1997.
246. Фуко М. Слова и вещи. – СПб., 1994.
247. Хабермас К. Філософія як берегиня та інтерпретатор // Після філософії: кінець чи трансформація. – К., 2000.
248. Хайдеггер М. Вопросы о технике // Новая технократическая волна на Западе. – М., 1986.
249. Хайдеггер М. Что такое метафизика? // Время и Бытие. – М., 1993.
250. Хайдеггер М. Письмо о гуманизме // Проблема человека в западной философии. – М., 1988.
251. Хайдеггер М. Что это такое - философия // Путь в философию. Антология. – М., 2001.
252. Хейзинга И. Homo Ludens (Человек играющий). – М., 1992.

253. Хёсле В. Гении философии Нового времени. – М., 1992.
254. Хьюбнер К. Критика научного разума. – М., 1994.
255. Чанышев А.П. Начало философии. – М., 1992.
256. Чанышев А.Н. Курс лекций по древней и средневековой философии. – М., 1991.
257. Честертон Г. Святой Фома Аквинский // Честертон Г. Вечный человек. – М., 1991.
258. Чижевский Д. Нариси з Історії філософії на Україні. – К., 1992.
259. Читанка з історії філософії. У 6 кн./ Під ред. Г.І.Волинки. Кн. 6. Зарубіжна філософія ХХ століття. – К., 1994.
260. Читанка з історії філософії. У 6 кн./ Під ред. Г.І.Волинки. Кн.1. Філософія Стародавнього світу. – К., 1993.
261. Чумаков А.Н. Философия глобальных проблем. – М., 1993.
262. Шаповалов В.Ф. Основы философии от классики до современности. Учеб. пособ. – М., 1998.
263. Швтораг Г. Українці: звідки ми та наша мова. – К.: Наук, думка, 1993.
264. Шелер М. Положение человека в Космосе // Проблема человека в западной философии. – М., 1986.
265. Шеллинг Ф.В.Й. Сочинения: В 2 т. – М., 1987 – 1989.
266. Шеллинг Ф.В.Й. Философия искусства. – М., 1966.
267. Шестов Л. Киркегард и экзистенциальная философия. – М., 1992.
268. Шицзин. Книга песен и гимнов. – М., 1987.
269. Шичалин Ю.А. Античность. Европа. История. – М., 1999.
270. Шопенгауер А. Мир как воля и представление. – М., 1992.
271. Шопенгауер А. Свобода воли и нравственность. – М., 1992.
272. Шпенглер О. Закат Европы. Очерки морфологии мировой истории. Т.2. Всемирно-исторические перспективы. – М., 1998.
273. Шпенглер О. Закат Европы: Очерки морфологии мировой истории. Т. 1. Гештальт и действительность. – М., 1993.
274. Шпет Г.Г. Сочинения. – М., 1989.
275. Шупик-Мозгова Н.Г. Петро Ліницький: життєвий шлях і духовна спадщина – К., 1997.
276. Эврипид. Трагедии. В 2т. – М., 1969.
277. Эразм Роттердамский. Философские произведения. – М., 1986.
278. Эриугена, Иоанн Скотт. Перифюссон, или о разделении природы. Книга 11 // Вопросы философии. – 2000. – №1.
279. Эсхил. Трагедии. – М., 1971.
280. Юм Д. Сочинения: В 2 т. – М., 1966.
281. Юнг К.Г. Архетип и символ. – М., 1991.
282. Юнг К.Г. Душа и миф. Шесть архетипов. – К.– М., 1977.
283. Юркевич П.Д. Вибране. – К., 1993.
284. Яковлева Л.Е. От феноменологии Гуссерля к метафизическому реализму Х. Сублири // Вопросы философии. – 2002. – № 5.
285. Янков В.А. Строение вещества в философии Анаксагора // Вопросы философии. – 2003. – № 5.
286. Ярошовець В.І., Бичко І.В. та ін. Історія філософії. – К., 2002.

287. Ясперс К. Введение в философию // Путь в философию. Антология. – М., 2001.

288. Ясперс К. Философская вера // Смысл и назначение истории. – М., 1991.

4. Структура і зміст іспиту, форми проведення

Іспит відбувається в усній формі на основі білетів, затверджених головою приймальної комісії. Білет складається з трьох питань. Абітурієнт повинен висвітлити усній формі зміст питань білета, показати розуміння основних проблем

тематичних запитань та давати чіткі відповіді на додаткові запитання, оперувати

філософською термінологією. Час на підготовку – 40 хв.

5. Критерії оцінювання знань та вмінь абітурієнтів

Шкала оцінювання відповідей абітурієнтів на питання теоретичного та практичного змісту розміщується в діапазоні від 100 до 200 балів і розподіляється на п'ять рівнів:

- 1) високий,
- 2) достатній;
- 3) задовільний;
- 4) низький,
- 5) дуже низький.

Критерії оцінювання представлені у таблиці 1.

Таблиця 1.

Рівень	Бальна оцінка	Характеристика відповідей вступника
Високий	200 – 190	Абітурієнт дає повну та розгорнуту відповідь на питання білету, демонструє вільне володіння понятійним апаратом, повністю розкриває суть поставленого питання, добре орієнтується у міжпредметних зв'язках, наводить приклади. Абітурієнт демонструє високий рівень сформованості практичних умінь і навичок.
Достатній	189 – 175	У відповідях допускаються неточності або незначні помилки, проте

		абітурієнт демонструє розуміння матеріалу, логічно обґрунтовує свої міркування. Абітурієнт демонструє достатній рівень сформованості практичних умінь і навичок.
Задовільний	174 – 160	Відповіді на питання білету носять фрагментарний характер, переважно відтворюють знання на рівні запам'ятовування. Знання з предмету є неповними, абітурієнт плутається у визначеннях, втрачає логіку та послідовність розкриття питання, не наводить приклади. Абітурієнт демонструє доволі низький рівень сформованості практичних умінь і навичок.
Низький	159 – 145	Абітурієнт не усвідомлює змісту питання білету, його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання. Він не володіє основним термінологічним апаратом дисципліни, демонструє відсутність умінь міркувати, робити висновки. Абітурієнт демонструє недостатній рівень сформованості практичних умінь і навичок.
Дуже низький	144 – 100	Абітурієнт допустив грубі помилки, зовсім не

		розкрив змісту питання, відповідь відсутня. Абітурієнт демонструє відсутність практичних умінь і навичок.
--	--	---